

Załącznik do Zarządzenia Nr _____
Dyrektora Przedszkola Nr 40
dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi
w Gdańsku
w sprawie Standardów Ochrony Małoletnich

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
W PRZEDSZKOLU NR 40
DLA DZIECI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI
EDUKACYJNYMI
W GDAŃSKU**

Spis treści

UMOCOWANIE PRAWNE I SŁOWNIK UŻYWANYCH POJĘĆ	4
OBSZARY UREGULOWAŃ ZAWARTYCH W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH	6
OBSZAR 1.	7
ZASADY WERYFIKACJI PRACOWNIKÓW I UPOWSZECHNIANIA STANDARDÓW	7
Zasady ogólne.....	7
Zasady dotyczące weryfikowania pracowników zatrudnianych i współpracujących z Placówką:.....	7
Zasady i sposób udostępniania opiekunom oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania.....	8
OBSZAR 2.	9
DZIAŁANIA PRACOWNIKÓW PLACÓWKI W ZAKRESIE OCHRONY MAŁOLETNICH	9
Zasady Ogólne.....	9
Dobre praktyki wzmacniania umiejętności pracowników.....	10
Przestrzeganie przez pracowników praw dziecka	10
Język komunikowania się i relacje z dzieckiem	11
Oczekiwane zachowania pracowników	12
Zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem	12
Zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem, o szczególnych potrzebach	13
Zasady pobytu na terenie Placówki osób nie będących jej pracownikami lub usługodawcami	13
OBSZAR 3.	14
PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI PODEJRZENIA LUB STWIERDZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA, ZAGROŻENIA JEGO DÓBR, W TYM ŻYCIA LUB ZDROWIA.....	14
Zasady ogólne.....	14
Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpiecznych relacji między dziećmi w przypadku agresji fizycznej	15
Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpiecznych relacji między dziećmi w przypadku agresji słownej	16

Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpieczeństwa w przypadku zachowania dziecka uniemożliwiającego prowadzenie zajęć.....	17
Zasady postępowania w sytuacji znalezienia w przedszkolu podejrzanej substancji.....	17
Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet.....	18
Zasady ochrony wizerunku dziecka	18
Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby pozostające z nim w relacji wynikającej z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.....	19
POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA	21
poniżej 9 roku życia.....	21
POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA powyżej 9 roku życia.....	25
Postępowanie w sytuacji krzywdzenia dziecka przez inne osoby dorosłe lub nieznane z wieku	29
OBSZAR 4.	31
ZASADY DOKUMENTOWANIA ZDARZEŃ, PRZEGLĄDU I AKTUALIZACJI STANDARDÓW	31
Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.....	31
Przegląd i aktualizacja standardów	31

UMOCOWANIE PRAWNE I SŁOWNIK UŻYWANYCH POJĘĆ

Mając jako cel nadrzędny dobra małoletnich wynikające z ich praw oraz z obowiązków w Przedszkolu Nr 40 dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w Gdańsku i jego personelu, na mocy Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023, poz. 1606) szanując prawo każdego do równego traktowania bez względu na jego tożsamość płciową, orientację seksualną, poziom sprawności psychofizycznej, statusu społecznego, pochodzenia etnicznego, kulturowego Zarządzeniem Nr ____ wprowadzono niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich.

Podstawę prawną wprowadzenia standardów i działań podejmowanych w ich zakresie stanowią ponadto:

1. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.);
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
3. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (t. j. Dz. U. z 1991 Nr 120 poz. 526 ze zm.);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).

Słownik używanych pojęć:

Dziecko	każda osoba do ukończenia 18 roku życia, korzystająca z Przedszkola Nr 40 dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w Gdańsku będąca uczniem;
Placówka	Przedszkole Nr 40 dla dzieci ze specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w Gdańsku;
Opiekun dziecka	rodzic, rodzic zastępczy, opiekun prawny uprawniony do reprezentowania interesów małoletniego, a także osoba opiekująca się dzieckiem tymczasowo w zakresie unormowanym prawnie do czasu ustanowienia opieki prawnej;
Pracownik	osoba wykonująca pracę w Placówce bez względu na formę zawartej umowy, w tym również osoba lub pracownik podmiotu zewnętrznego wykonującego pracę na rzecz Placówki lub jej wychowanków;
Dane osobowe	wszelkie informacje, w tym wizerunek, umożliwiające identyfikację dziecka;
Zarządzający Placówką	Dyrektor powołany na stanowisko przez organ prowadzący, powołujący Placówkę, a w przypadku jego nieobecności, wskazany przez niego lub powołany zastępca;

Równe traktowanie Równe prawa	niedyskryminowanie ze względu na płeć, stan cywilny, orientację seksualną, narodowość, wyznanie, przekonania polityczne, stan zdrowia, rasę, kolor skóry oraz inne preferencje i cechy osobiste;
Krzywdzenie małoletniego	popętnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę małoletniego przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika Placówki lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie;
Przemoc domowa	przemoc w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz jej symptomy;
Dokumentacja Placówki	wyodrębnione np. w formie teczki, dokumenty wytworzone i gromadzone w konkretnej sprawie związanej z dzieckiem i jego ochroną.

OBSZARY UREGULOWAŃ ZAWARTYCH W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH

Standardy realizowane są w czterech obszarach:

- OBSZAR 1. Zasady weryfikacji pracowników i upowszechniania Standardów
- OBSZAR 2. Działania pracowników Placówki w zakresie ochrony małoletnich
- OBSZAR 3. Procedury postępowania w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka, zagrożenia jego dóbr, w tym życia lub zdrowia
- OBSZAR 4. Zasady dokumentowania zdarzeń, przeglądu i aktualizacji Standardów

OBSZAR 1.

ZASADY WERYFIKACJI PRACOWNIKÓW I UPOWSZECHNIANIA STANDARDÓW

Zasady ogólne

1. Odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację Standardów jest Zarządzający Placówką.
2. Zarządzający Placówką zapoznaje z nimi pracowników i zapewnia im niezbędne szkolenia:
  - a) zapoznanie ze Standardami, polegające na omówieniu ich stosowania odbywa się niezwłocznie po ich wprowadzeniu i potwierdzone zostaje oświadczeniem pracownika złożonym na piśmie Zarządzającemu Placówką, lub
  - b) przed podjęciem pracy na rzecz lub w Placówce¹,
  - c) dokumentem potwierdzającym przeszkolenie w powyższym zakresie są listy obecności oraz opis merytorycznej zawartości szkolenia.
3. Pracownicy Placówki stosują zasady wynikające ze Standardów podczas każdego kontaktu z małoletnim oraz dbają o ich upowszechnianie.
4. Zasady upowszechniania Standardów uwzględniają wykorzystywane w Placówce kanały informacyjne oraz zdolność do percepcji ich adresatów, są przygotowane przejrzysto, bez zbędnych ozdóbek, jednakową, czytelną czcionką, w sposób zapewniający dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.
5. Zarządzający Placówką wyznacza osobę odpowiedzialną za monitoring realizacji Standardów Pani Katarzynie Konderak.
6. Zarządzający Placówką wyznacza osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń dotyczących krzywdzenia dzieci oraz powiadamiania właściwych dla danej sytuacji organów Panią Małgorzatę Michalską.

Zasady dotyczące weryfikowania pracowników zatrudnianych i współpracujących z Placówką:

Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z działalnością Placówki na Zarządzającym Placówką oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności na jej terenie, ciąży obowiązki wynikające z ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304), Rozdział 3 Obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi oraz osób zatrudnianych i dopuszczanych do takiej działalności.²

---

¹ Jeżeli zaistnieje w Placówce potrzeba, w tym przypisie można umieścić treść oświadczenia

² opublikowane w ustawie z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023, poz. 1606²)

Zasady i sposób udostępniania opiekunom oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

Zasady upowszechniania Standardów biorą pod uwagę wielość kanałów informacyjnych oraz indywidualne zdolności percepcyjne ich adresatów:

1. Dokument zostaje opublikowany na witrynach internetowych Placówki, biuletynie informacji publicznej Placówki.
2. Dokument zostaje wywieszony w miejscu powszechnie uznanym za miejsce ogłoszeń Placówki, lub widnieje na nim czytelna informacja o miejscach jego dostępności.
3. Opiekunowie dzieci zostają zapoznani z dokumentem poprzez przekazanie im:
  - a) omówienie na każdym pierwszym spotkaniu z rodzicami po rozpoczęciu nowego roku szkolnego,
  - b) zredagowanie i wydrukowanie broszur informacyjnych dla dzieci i ich opiekunów, zawierających skróconą wersję dokumentu.

OBSZAR 2.

DZIAŁANIA PRACOWNIKÓW PLACÓWKI W ZAKRESIE OCHRONY MAŁOLETNICH

Zasady Ogólne

1. Zarządzający Placówką zapewnia pracownikom coroczne, co najmniej jedną formę doskonalenia ich warsztatu i umiejętności oraz podnoszenia jakości pracy i ochrony małoletnich: szkolenie, pogadankę, e-learning, konsultacje, supervizję pracy własnej lub inne.
2. Zakres tematyczny ww. form winien obejmować co najmniej:
  - a) zasady ochrony dzieci przed krzywdzeniem,
  - b) rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dziecka,
  - c) obowiązujące w Placówce procedury, ze szczególnym uwzględnieniem procedur interwencyjnych,
  - d) odpowiedzialność prawną związaną z naruszeniem obowiązków pracowniczych,
  - e) Procedurę Niebieskiej Karty.
3. Dokonując zatrudnienia pracowników lub nawiązując inną formę współpracy Zarządzający Placówką prowadzi ocenę przygotowania kandydata do pracy wykorzystując:
  - a) analizę przedstawianej przez niego dokumentacji rekrutacyjnej lub aplikującego o pracę, staż, praktykę zawodową lub wykonanie usługi,
  - b) zapoznaje się z referencjami, jeżeli kandydat je przedłożył,
  - c) uzyskuje o każdym pracowniku i kandydacie do współpracy dane o których mowa w Obszarze 1 pkt. 1.2, tj. z Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym oraz informacje z Krajowego Rejestru Karnego i rejestrów karalności państw trzecich w zakresie określonych przestępstw (lub odpowiadających im czynów zabronionych w przepisach prawa obcego) lub w przypadkach prawem wskazanych oświadczenia o niekaralności.
4. Zarządzający Placówką:
  - a) zapewnia pracownikom prowadzącym edukację i wychowanie możliwość zdobycia umiejętności edukowania:
    - dzieci: o ich prawach i ochronie przed przemocą,
    - ich opiekunów: o konstruktywnych metodach wychowawczych, zgodnych ze współczesną myślą pedagogiczną i opiece pozbawionej przemocy,
  - b) udostępnia pracownikom materiały edukacyjne w formie papierowej i elektronicznej pozwalające skutecznie edukować w ww. zakresie,
  - c) zobowiązuje pracowników do przeprowadzenia co najmniej raz w roku spotkania edukacyjnego dla opiekunów małoletnich w zakresie stanowiącym przedmiot niniejszych uregulowań.³
5. Zasady szczegółowe zawierają:
  - dobre praktyki wzmacniania umiejętności pracowników,
  - przestrzeganie przez pracowników praw dziecka,
  - język komunikowania się i relacje z dzieckiem,

---

³ Spotkanie pracownik dokumentuje protokołem zawierającym listę obecności lub jej kopię oraz konspektem zawierającym przekazywane treści

- oczekiwane zachowania pracowników,
- zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem,
- zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem, o szczególnych potrzebach.

Dobre praktyki wzmacniania umiejętności pracowników

1. Pracownicy Placówki, z uwzględnieniem ich roli i funkcji w Placówce, wspólnie uczestniczą w szkoleniach, webinarach, e-learningach, supervizjach z obszaru rozpoznawania i reagowania na krzywdzenie dziecka.
2. Mają prawo do korzystania ze wsparcia psychologa w zakresie poprawiania komunikacji z dziećmi.
3. W sprawach wymagających konsultacji oraz w sprawach podejmowanych działań chroniących dzieci mogą również kontaktować się z:
  - a) osobą odpowiedzialną za monitoring realizacji Standardów – Panią Katarzyną Konderak
  - b) osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń dotyczących krzywdzenia dzieci oraz powiadamiania właściwych dla danej sytuacji organów – Panią Małgorzatą Michalską.
4. Podczas posiedzeń Rad Pedagogicznych Zarządzający Placówką co najmniej raz w roku inicjuje część wspólną z personelem pomocniczym w celu bieżącego omówienia funkcjonowania Standardów.
5. Za wprowadzanie w zakres ochrony praw dziecka i zapewniania mu bezpieczeństwa odpowiada każdorazowo Zarządzający Placówką, który w przypadku nowozatrudnianych pracowników może wyznaczyć do tego zadania doraźnie innego pracownika.

Przestrzeganie przez pracowników praw dziecka

Zadaniem pracowników Placówki jest stosowanie w swoich zawodowych kontaktach z dziećmi poniższych zasad, wynikających z praw dziecka:

1. Wszyscy pracownicy swoją codzienną postawą upowszechniają prawa dziecka.
2. Prezentują postawę, w której stoją na straży praw dziecka i nie stawiają praw osoby dorosłej wyżej od nich.
3. Dbają, aby w przypadku konieczności informowania dziecka o konsekwencjach jego postępowania, tonem głosu (a nie słowami) wyraźnie podkreślać, że jest to udzielanie informacji, w taki sposób aby dziecko nie rozpoznawało tej wypowiedzi jako straszenia.
4. Są gotowi do wspierania dzieci w nauce, udzielają wsparcia i pomocy psychologicznej, dbają o udostępnianie wiedzy w tym zakresie, w tym również o innych, niż Placówka miejscach pomocy.⁴

---

⁴ Zarządzający Placówką może sporządzić wykaz lokalnych i regionalnych miejsc udzielania pomocy socjalnej, psychologicznej, terapeutycznej, prawnej, interwencji kryzysowej itp.

5. Nie ujawniają żadnych spraw objętych tajemnicą Rady Pedagogicznej, szczególnie dotyczących indywidualnych spraw uczniów i ich rodziców.
6. Nie wykorzystują informacji o rodzinie dziecka (np. jej pochodzeniu, statusie materialnym, wyznaniu, trudnościach, itp.) w celach innych, niż niesienie mu pomocy i chronienie jego praw, w związku z obowiązkami zawodowymi.

Język komunikowania się i relacje z dzieckiem

Pracownicy Placówki dbają, aby każde ich działanie było nakierowane na ochronę małoletnich, poszanowanie ich praw i dóbr osobistych (prawo do równego traktowania). Ich postawa wskazuje na okazywanie dzieciom szacunku, chronienie przed wszelkimi przejawami przemocy: słownej, fizycznej, seksualnej oraz przed mową nienawiści i wypowiedziami biernoagresywnymi.

1. Pracownicy komunikują się z dziećmi zachowując poprawność językową, okazując szacunek i cierpliwość.
2. Słuchają z uwagą i nie przerywają wypowiedzi, a udzielając informacji dbają, aby były one czytelne, zrozumiałe i dostosowane do rozwoju psychofizycznego dziecka.
3. Zachowania zakazane:
  - a) krzyczenie (z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpośrednio życiu lub zdrowiu),
  - b) upokarzanie, używanie określeń obrażających dziecko, lekceważących, odnoszących się do jego wyglądu, umiejętności lub osiągnięć,
  - c) porównywanie do innych dzieci,
  - d) używanie wulgaryzmów, obraźliwych gestów, min, żartów z dziecka i o dziecku,
  - e) czynienie uwag odnoszących się do jego wyglądu, pochodzenia, nacji, seksualności, wyznania,
  - f) ujawnianie informacji z zakresu chronionego prawem,
  - g) podejmowanie istotnych dla dziecka decyzji bez jego wiedzy,
  - h) pozostawianie z dzieckiem sam na sam z wyjątkiem prowadzenia zajęć dydaktycznych, wspierających, terapeutycznych oraz czynności higienicznych
  - i) wykorzystywanie władzy i przewagi fizycznej nad dzieckiem, w tym: zastraszanie, szantażowanie, odgrażanie się, grożenie,
  - j) przyjmowanie prezentów, innych wartości materialnych, w tym finansowych, z wyjątkiem drobnych pamiątek, kwiatów - wynikających z bieżących uroczystości,
  - k) wchodzenie w relacje kupna - sprzedaży usług dydaktycznych, w tym z rodzicami dziecka.

Oczekiwane zachowania pracowników

1. W sytuacji konieczności indywidualnej rozmowy z dzieckiem: natychmiast po spotkaniu sporządź notatkę z prowadzonej rozmowy indywidualnej,
2. Informuj dziecko o przyczynach swoich decyzji wobec niego.
3. Informuj dziecko rzetelnie, również w przypadku braku możliwości zachowania poufności wnoszonych przez nie informacji.
4. Docenij podjęcie przez dziecko w rozmowie z tobą spraw dla niego trudnych.⁵
5. Dawaj wiarę dziecku w przypadku zgłaszania przez nie przemocy doznawanej ze strony dorosłych.
6. Nie zapewnij dziecka o zachowaniu dyskrecji w sytuacjach, w których z powodu obowiązującego prawa lub zasad wychowawczych nie dotrzymasz jej.
7. Zapewnij o prawie do swobody wypowiedzi bez naruszania praw innych osób, o prawie do zgłaszania swoich problemów tej osobie z Personelu, wobec której czują zaufanie.⁶
8. Szanuj emocje i uczucia, które wyraża, opiekuj je i dostarczaj dziecku możliwości do samoregulacji.
9. Doceniaj wkład pracy i zaangażowanie, a nie tylko uzyskany wynik.

Zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem

1. Jako osoba dorosła, zwracaj uwagę na stosowność i adekwatność swojego zachowania, w bliskim kontakcie fizycznym z dzieckiem.
2. Nie nadawaj charakteru intymnego, miej na uwadze, że zawsze może istnieć konieczność wytłumaczenia swojego zachowania oraz, że dziecko mogło doświadczyć lub doświadcza nadużycia ze strony innych dorosłych aktualnie lub w przeszłości.
3. Unikaj kontaktu fizycznego z dzieckiem, jego dotykania, głaskania, przytulania, itp. w formie gratyfikacji jego osiągnięć.
4. W przypadku konieczności uspokajania dziecka lub podzielenia jego radości pytaj, czy wyraża zgodę na kontakt fizyczny, również, gdy wyraźnie informuje o tej potrzebie.⁷
5. Nie bij dziecka, nie popychaj, nie wykonuj w jego stronę dynamicznych gestów, np.: zamachnięcia się sugerującego uderzenie.
6. Nie stawiaj dziecka do kąta, nie izoluj w sposób krzywdzący w innym pomieszczeniu bez opieki dorosłego, nie stosuj metod „karnej poduszki” itp.
7. Nie inicjuj i nie podejmuj zabaw, w których wykorzystywane jest: udawanie walki, bicie się, siłowanie, łaskotanie – zarówno w relacji Pracownik – dziecko, jak też dziecko – dziecko; dbaj, aby pomagać dzieciom w uczeniu ich stawiania granic dotyczących ciała.

---

⁵ Istotnym jest, że sprawy trudne dla dziecka mogą nie stanowić trudności obiektywnej w rozumieniu osoby dorosłej

⁶ Zdarza się, że dziecko w przyływie emocji obraża innych dorosłych; postaraj się nie wygaszać tego natychmiast, lecz ustal powód jego wypowiedzi, a w drugiej kolejności informuj/sprzeciw się takim wypowiedziom,

⁷ np. w sytuacji silnego wzruszenia: *czy mogę złapać cię za rękę?* Lub kiedy dziecko inicjuje – *chcesz, żebym złapał cię za rękę?* (z naciskiem w pytaniu na słowo „chcesz”)

Zasady kontaktu fizycznego z dzieckiem, o szczególnych potrzebach

Oprócz opisanych powyżej zasad pracownicy biorą pod uwagę:

1. W sytuacji konieczności wykonywania czynności opiekuńczych, pielęgnacyjnych, terapeutycznych lub zabezpieczających wobec dziecka, uzyskaj zgodę opiekuna prawnego na takie działania;
2. Wyjaśnij dziecku zasady kontaktu fizycznego np. przytulania, głaskania przez osoby obce, nie będące bliskim.

Zasady pobytu na terenie Placówki osób nie będących jej pracownikami lub usługodawcami

1. Opiekunowie oraz inne osoby wykonujące pracę na rzecz Placówki, jej pracowników lub dzieci mogą przebywać w Placówce w godzinach pracy Placówki, tj. od 6.30 do 16.30 oraz w dni i godziny wyznaczone przez Zarządzającego.
2. Placówka nie jest miejscem realizowania władzy rodzicielskiej, co oznacza zakaz wejścia do budynku opiekunów w celu kontaktu z dzieckiem, z wyjątkiem sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka.
3. Nie objęte opisanymi zasadami są:
  - a) uroczystości w Placówce o charakterze masowego udziału opiekunów i/lub dzieci, w tym dzieci z innych Placówek,
  - b) opiekunowie przyprowadzający i oczekujący na odebranie dzieci w miejscach wyznaczonych przez Zarządzającego.

OBSZAR 3.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI PODEJRZENIA LUB STWIERDZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA, ZAGROŻENIA JEGO DÓBR, W TYM ŻYCIA LUB ZDROWIA

Zasady ogólne

1. Pracownicy placówki w związku z wykonywanymi obowiązkami zawodowymi posiadają wiedzę oraz uzupełniają ją w celu reagowania i przeciwdziałania ryzykom krzywdzenia oraz rozpoznawania symptomów krzywdzenia małoletnich.
2. Pracownicy znają zasady bezpiecznych relacji z małoletnimi, a w przypadku podejrzenia ich naruszenia zawiadamiają o tym fakcie Zarządzającego Placówką lub wyznaczoną przez niego osobę, z prawem zachowania anonimowości⁸.
3. W sytuacji zagrożenia dóbr dziecka w relacji małoletni – małoletni podejmują działania chroniące dzieci.
4. Pracownicy są zobowiązani do dbania o prawa dziecka, wykorzystują obserwacje własne i monitorują sytuację w celu ochrony dobrostanu dzieci.
5. W sytuacji powzięcia podejrzenia krzywdzenia w relacji opiekun – dziecko, lub zgłoszenia przez dziecko krzywdzenia ze strony opiekunów lub innych osób, pracownik podejmuje działania zgodne z obowiązującym prawem w zakresie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2005, poz. 1493 z późn. zm) i przekazuje:
  - a) formularz A – Niebieską Kartę do właściwego terytorialnie dla osoby doznającej przemocy domowej Zespołu Interdyscyplinarnego, powiadamiając jednocześnie o tym fakcie Zarządzającego Placówką - w przypadku pracownika uprawnionego do podjęcia tego działania w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
  - b) notatkę z opisem informacji przekazywanych przez dziecko Zarządzającemu Placówką, który dokonuje dyspozycji dalszej pracy wewnątrz Placówki - w przypadku pracownika merytorycznego Placówki nieuprawnionego do rozpoczynania procedury Niebieskiej Karty,
  - c) ustną informację o przekazanych przez dziecko doświadczeniach krzywdzenia do psychologa w sytuacji powzięcia informacji przez pozostały personel. Psycholog sporządza z rozmowy szczegółową notatkę, zawierającą przede wszystkim: datę, dane osoby udzielającej informacji, dane dziecka zgłaszającego, opis powziętych informacji, podpis osoby przyjmującej zgłoszenie. Podejmuje rozmowę z dzieckiem – o ile to możliwe, notuje jego wypowiedzi i:
    - rozpoczyna procedurę Niebieskiej karty, lub
    - sporządzoną notatkę przekazuje do właściwego terytorialnie dla osoby doznającej przemocy domowej Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. W przypadku konieczności prowadzenia rozmów z opiekunami dziecka, które zgłosiło krzywdzenie z ich strony, należy dochować wszelkich starań, aby nie ujawnić treści

---

⁸ Osoba, która zgłasza krzywdzenie lub podejrzenie krzywdzenia dziecka ma prawo do zachowania pełnej anonimowości, również na etapie dalszych działań

przekazywanych przez dziecko informacji. Rozmowa jest dokumentowana notatką służbową.

7. Za powiadomienie organów ścigania oraz sądu opiekuńczego odpowiedzialny jest Zarządzający Placówką, który przesyła dokumenty zgromadzone/przygotowane przez pracownika.
8. Dla dziecka krzywdzonego opracowywany jest Plan pomocy, który winien zawierać opis planowanych do podjęcia działań w kierunku ochrony i wspierania dziecka oraz pracowników odpowiedzialnych za ich realizację. Plan winien zawierać w szczególności:
  - a) ustalenie osób, które w sposób szczególny, jako Zespół Pomocy Dziecku⁹ wspierają dziecko: wychowawca/opiekun grupy oraz psycholog ,
  - b) jeżeli została wszczęta procedura Niebieskiej Karty jedna z osób Zespołu winna wchodzić w skład Grupy Diagnostyczno – Pomocowej, a jeżeli Zespół Interdyscyplinarny nikogo z nich nie powołał, wychowawca występuje z takim wnioskiem,
  - c) Zespół Pomocy Dziecku ustala i co miesiąc weryfikuje jaka pomoc dziecku jest potrzebna na podstawie skutków dotychczas udzielanej pomocy – Indywidualny Plan Pomocy,
  - d) W Indywidualnym Planie Pomocy odnotowywane są wszystkie działania na rzecz dziecka i stanowi on podstawę współpracy w Grupie Diagnostyczno – Pomocowej.¹⁰
9. Zarządzający informuje opiekuna dziecka o podejmowanych działaniach wyłącznie w sytuacji składania wniosku do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację opieki i wychowania małoletniego. Nie podejmuje się takich działań w sytuacji zawiadomienia organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa.
10. Procedurę Niebieskiej Karty rozpoczyna się z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
11. Zachowaniami niedozwolonymi między dziećmi są m. in:
  - wyszydzanie, drwienie, poniżanie,
  - zaczepki słowne i fizyczne: poszturchiwanie, kopanie, gryzienie, grożenie.

Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpiecznych relacji między dziećmi w przypadku agresji fizycznej

W przypadku agresji fizycznej między dziećmi, Pracownik podejmuje działania:

1. Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w ich kierunku „stop!”
2. Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem.
3. Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np. Stój! Zatrzymaj się! Odsuń się! Usiądź! Puść! Nie wolno! itp.

---

⁹ Lub inny, według regulaminu Placówki

¹⁰ Należy pamiętać o ochronie danych osobowych wynikającej z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stąd konieczność ścisłej współpracy z Grupą Diagnostyczno – Pomocową w tym zakresie.

4. W przypadku braku reakcji ze strony dziecka, które swoim zachowaniem zagraża innym, pracownik może w ramach obrony koniecznej¹¹ podjąć fizyczne powstrzymanie napastnika, np. chwycić go za rękę, odebrać przedmiot zagrażający zdrowiu lub życiu innych, którego dziecko używa. Pracownik winien na bieżąco oceniać sytuację w taki sposób, aby jego działanie było współmierne do zagrożenia biorąc pod uwagę, że jako dorosły ma fizyczną przewagę nad dzieckiem. Działanie jest możliwe do wykonania wyłącznie w trakcie trwania zdarzenia.
5. Jeżeli któreś z dzieci doznało jakichkolwiek obrażeń fizycznych:
  - a) w przypadku konieczności – rozpocznij udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, wydaj polecenie najbliższej stojącej osobie wykonania połączenia na numer alarmowy 112¹². Pamiętaj, że do chwili przybycia zespołu ratownictwa medycznego lub Policji, to ty dowodzisz akcją i masz prawo wydawania poleceń: „Dzwoń na 112!”, „Odsunąć się!”, „Biegnij po telefon!”, itp.,
  - b) w przypadku zdarzeń niezagrażających życiu dziecka w sposób wyżej opisany, wezwij – w miarę możliwości - tylu pracowników, ile dzieci brało udział w bójce,
  - c) jeżeli któreś z dzieci używało narzędzia stwarzającego niebezpieczeństwo innym uczniom – w miarę możliwości zabezpiecz je, żądając od dziecka jego oddania.
6. Wspólnie z pozostałymi pracownikami rozdziel dzieci i zapewnijcie im bezpieczeństwo.
7. Spisz niezwłocznie i przekaz psychologowi notatkę zawierającą opis faktów, uwzględniając zapamiętane cytaty wypowiedzi.
8. Wychowawcy grup oraz psycholog prowadzą z dziećmi rozmowy przywracające zasady bezpiecznego zachowania, nakładając adekwatne obowiązki, np. naprawienia szkód. Zaleca się prowadzenie rozmów z dziećmi po upływie czasu pozwalającego im ochłonąć.
9. Wychowawcy grup, do których uczęszczają dzieci wzywają rodziców wyznaczając im jak najbliższy termin spotkania w celu omówienia sytuacji .
10. W każdym przypadku – psycholog w porozumieniu z Zarządzającym Placówką rozważa zawiadomienie Sądu Rodzinnego o zachowaniu dzieci odpowiedzialnych za inicjowanie bójki, a podjętą decyzję negatywną dokumentuje pisemnie.

Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpiecznych relacji między dziećmi w przypadku agresji słownej

1. Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w ich kierunku „Stop!” i przekaz uczestnikom wyraźnie: „Zabraniam!”, „Nie zgadzam się na takie zachowanie!”
2. Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem,
3. Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np. „Nie wolno”, „Siadaj!” itp.

---

¹¹ Obrona konieczna polega na odparciu bezpośredniego i bezprawnego zamachu na jakiekolwiek dobro chronione prawem.

¹² Wzywając służby, po połączeniu z dyspozytorem telefonu alarmowego 112 w każdej sytuacji: przedstaw się, powiedz z jakiej Placówki telefonujesz, czym się zajmujesz, co ujawniłaś, co stwierdziłeś, czego potrzebujesz, czekaj na zadawane przez dyspozytora pytania, udzielaj jasnych odpowiedzi. Czekaj do zakończenia połączenia przez dyspozytora. Nie irytuj się jego pytaniami. Postaraj się mówić spokojnie, czytelnie. Bierz głębokie oddechy.

Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpieczeństwa w przypadku zachowania dziecka uniemożliwiającego prowadzenie zajęć

1. Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w kierunku dziecka „Stop!” i przekaz wyraźnie: „Nie zgadzam się na takie zachowanie!”
2. Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem.
3. Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np.: „Nie wolno!”, „Siadaj!”, „Koniec!”
4. Uspokój sytuację w grupie i kontynuuj zajęcia, po których sporządź notatkę i powiadom wychowawcę klasy.
5. W przypadku braku reakcji na upomnienia pracownika, wezwij Zarządzającego Placówką lub jego zastępcę¹³ celem odizolowania ucznia od pozostałych dzieci biorących udział w zajęciach.
6. W sytuacji powtarzających się zachowań uniemożliwiających prowadzenie zajęć, zwróć się do wychowawcy lub będąc wychowawcą grupy:
  - a) zainicjuj spotkanie zespołu nauczycieli uczących celem omówienia powtarzających się sytuacji i rozwiązania problemu, zaproś do udziału w spotkaniu opiekunów dziecka,
  - b) w przypadku nieskuteczności tego działania i przejawiania przez dziecko cech demoralizacji, przygotuj pismo do sądu opiekuńczego i przekaz je Zarządzającemu Placówką.

Zasady postępowania w sytuacji znalezienia w przedszkolu podejrzanej substancji

1. Zapewnij sobie wsparcie drugiego pracownika.
2. Usuń dzieci z miejsca ujawnienia substancji, której nie możesz zidentyfikować.
3. Jeżeli substancję ujawnił przy dziecku, zapewnij bezpieczeństwo jemu i pozostałym dzieciom poprzez zaopiekowanie go w oddzielnym pomieszczeniu.
4. Nakaz dzieciom odejście z miejsca zdarzenia.
5. W miarę możliwości zabezpiecz miejsce ujawnienia substancji, nie dotykaj jej.
6. Powiadom służby łącząc się z telefonem alarmowym 112, przekaz niezbędne informacje.
7. Powiadom Zarządzającego Placówką, a w dalszej kolejności psychologa
8. Sporządź szczegółowy opis wydarzeń i przekaz osobie odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń, niezależnie, czy ujawniono osobę, która posiadała, wniosła substancję.

---

¹³ W sposób umówiony w Placówce, lub korzystając z pomocy przewodniczącej klasy

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet

1. Placówka zapewnia dostęp do chronionej, bezpiecznej sieci Internet:
  - a) w salach dydaktycznych i terapeutycznych,
  - b) ogólnodostępny.
2. Sieć jest chroniona przed treściami stanowiącymi zagrożenie prawidłowego rozwoju małoletnich poprzez ochronę hasłem dostępowym.
3. Podczas pobytu w Placówce każdy ma obowiązek ustawienia własnego urządzenia w tryb „cichy”.

Zasady ochrony wizerunku dziecka

1. Wizerunek dziecka jest elementem danych osobowych i z mocy prawa podlega ochronie. Jest jego dobrem osobistym i winien być używany przez Placówkę wyłącznie za zgodą jego opiekunów.
2. W celach wewnętrznego używania wizerunku dziecka, zgodę opiekunów przyjmuje się na pierwszym spotkaniu z rodzicami od rodzica na nim obecnego. Opiekunowie winni zostać poinformowani o jej obowiązywaniu do ukończenia edukacji, lub do czasu wycofania zgody choćby przez jednego z opiekunów lub do nabycia przez dziecko pełnoletności.¹⁴
3. Opiekun w każdym czasie ma prawo wycofać zgodę, również ustnie, zawiadamiając o tym Zarządzającego Placówką lub wychowawcę dziecka.
4. W przypadku wniesienia sprzeciwu na wykorzystanie wizerunku przez rodzica, który zgody nie wydał, a nie jest pozbawiony praw rodzicielskich, Placówka wycofuje wykorzystywanie wizerunku oraz podejmuje starania o usunięcie go z przestrzeni publicznej.
5. W przypadku potrzeby wykorzystania wizerunku dziecka w sytuacjach innych niż powszednie, np. w celach reklamowych Placówki, w dokumentowaniu prowadzonych projektów ze środków zewnętrznych, jest to możliwe wyłącznie po wcześniejszym poinformowaniu opiekunów o tej potrzebie, w sposób umożliwiający udokumentowanie.
6. Placówka, ani jej pracownicy bez pisemnej zgody obojga opiekunów:
  - a) nie udostępniają wizerunku dziecka osobom trzecim,
  - b) nie zezwalają osobom trzecim na jego utrwalanie,
  - c) w przypadku zainteresowania mediów przeprowadzeniem rejestracji wizerunku dziecka, w tym głosu, wymagane jest uzyskanie oddzielnej zgody obojga opiekunów dziecka.
7. Pracownicy Placówki nie utrwalają bez zgody opiekunów wizerunku dziecka ani nie wykonują tego w celach prywatnych.
8. Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku dziecka nie jest wymagana w przypadku, gdy zostaje utrwalona jako szczegół całości, np. podczas imprez w Placówce o charakterze ogólnym lub grupy dzieci, do której dziecko należy (klasy, oddziału przedszkolnego). Pojęcie „szczegół całości” należy rozumieć jako sytuację, w której usunięcia wizerunku danego dziecka nie zmieniłoby istoty zdjęcia, filmu itp.,

---

¹⁴ Zgoda winna być składana przez każdego opiekuna osobiście. Nie zaleca się przyjmowanie zgód, przy których złożeniu nie był obecny pracownik Placówki.

9. W przypadku upowszechniania wizerunku Placówka dba o nieujawnianie innych danych osobowych dziecka np. poprzez podpisywanie materiałów wyłącznie jego imieniem.
10. Niezależnie od wyrażonych zgód przez opiekunów, Placówka dba, aby nie upowszechniać materiałów, które:
  - a) ośmieszają dziecko, poniżają je, ukazują w niekorzystnym kontekście lub jako „zły przykład”,
  - b) przedstawiają dziecko w niekompletnym ubiorze, w tym w strojach kąpielowych, obcisłych gimnastycznych itp.,
  - c) prezentują zdjęcia dzieci indywidualnie - wskazane jest dbanie o przedstawianie grupy dzieci,
  - d) ukazują pracę dzieci, prowadzone zajęcia, a nie skupiają się jedynie na ich wizerunkach.
11. W przypadku wydania przez Zarządzającego Placówką lub zamówienia przez niego usługi z firmy zewnętrznej Placówka:
  - a) zobowiązuje osobę wykonującą usługę do przestrzegania zasad ochrony małoletnich poprzez zapoznanie z tymi zasadami oraz przyjęcie oświadczenia w tej sprawie,
  - b) dba, aby dzieci nie pozostawały z osobą w kontakcie indywidualnym, bez udziału pracownika Placówki.
12. W przypadku imprezy, o charakterze masowego udziału uczniów, Zarządzający Placówką dba, aby przed jej rozpoczęciem uczestnicy, w tym opiekunowie i inne osoby zostali poinformowani, że:
  - a) rejestrowanie wydarzenia i jego uczestników może odbywać się wyłącznie na potrzeby prywatne,
  - b) umieszczanie zdjęć i nagrań w przestrzeni publicznej, w tym w mediach społecznościowych bez zgody tych osób narusza dobra osobiste innych dzieci.¹⁵
13. W przypadku nie wyrażenia przez opiekunów zgody na utrwalenie wizerunku dziecka podczas imprezy o charakterze masowego udziału uczniów, Placówka ustala z opiekunami i z dzieckiem, w jaki sposób zostanie ono chronione, z uwzględnieniem poszanowania jego godności i niepodejmowanie działań stygmatyzujących.

Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby pozostające z nim w relacji wynikającej z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

1. Podejmując działania w sytuacji stwierdzenia krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia dziecka pracownicy Placówki uwzględniają obowiązek wszczęcia procedury Niebieskiej Karty lub powiadomienia pisemnego organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa, przy czym zwracają uwagę, że osobą doznającą przemocy domowej jest również małoletni, który jest świadkiem przemocy między dorosłymi.
2. Zarządzający Placówką w przypadku pozyskania informacji o zdarzeniu, co do którego zachodzi uzasadnione przypuszczenie lub zostało stwierdzone, że stanowi umyślny czyn zabroniony określony w Kodeksie karnym, popełniony przez rodzica albo opiekuna prawnego lub faktycznego, jest śmierć lub ciężki uszczerbek na zdrowiu małoletniego ma

---

¹⁵ Poinformowanie może być przeprowadzone ustnie, przed rozpoczęciem imprezy w formie wyraźnego, jasnego komunikatu

obowiązek niezwłocznie zawiadomić o tym przewodniczącego Zespołu do spraw analizy zdarzeń, działającego przy Ministrze Sprawiedliwości.

3. Analizując sytuację dziecka pracownicy Placówki biorą pod uwagę:
- a) zachowanie dziecka lub/oraz informacje podawane przez dziecko¹⁶,
  - b) obserwację jego rozwoju psychofizycznego, funkcjonowania w grupie, zachowania (oraz zmian w tych obszarach),
  - c) możliwe do zaobserwowania obrażenia,
  - d) rozwój dziecka i adekwatność symptomów (lub jej brak) względem wieku i rozwoju dziecka,
  - e) czy symptom jest wyizolowany, czy występują inne, w tym czy występują symptomy specyficzne dla określonej formy przemocy,
  - f) narrację o dziecku, o wydarzeniach w rodzinie i zachowania opiekunów w kontakcie z pracownikami Placówki.

---

¹⁶ Szczególną uwagę należy zwrócić na nie przyjmowanie przez pracownika, w momencie zgłaszania przez dziecko doświadczeń, postawy negowania, zaprzeczania, niedowierzania, pomniejszania znaczenia tych doświadczeń, odwoływania się do wiary, porównywania do pogorszenia się jego sytuacji w wyniku ujawnienia, próby wywołania u dziecka docenienia, że posiada ono rodziców.

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA

poniżej 9 roku życia

Obserwacje pracownika Placówki, sytuacje, których był świadkiem, informacje od osób będących w kontakcie z rodziną dziecka, informacje lub wnioski z informacji przekazanych przez dziecko

OBSZAR A	<p><i>Jeżeli zdarzyła się <u>co najmniej jedna</u> z poniżej opisanych, zaobserwowanych, opowiedzianych przez dziecko sytuacji w Obszarze A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. b) ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp., c) opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. d) ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. e) dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania<ul style="list-style-type: none"> – widoczne ślady przemocy fizycznej, np. uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp., f) widoczne ślady zaniedbania, np. brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku itp., g) dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub w zabawie), identyfikuje się z rolą osoby doznającej przemocy i/lub sprawcy, h) dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). i) dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. j) dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). k) rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. uruchom procedurę Niebieskiej Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie, 2. w przypadku braku uprawnień - sporządź niezwłocznie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego oraz do dokumentacji własnej Placówki, 3. niezależnie od powyższego - pilnie skontaktuj się z numerem alarmowym 112, podaj dokładnie ustalenia oraz opis obserwowanego stanu psychofizycznego dziecka; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego, 4. pamiętaj, aby w kontakcie z dzieckiem zachować zasady konstruktywnego komunikowania się z nim
----------	---

OBSZAR B	<p><i>Jeżeli zaznaczysz przynajmniej jeden punkt z Obszaru B:</i></p> <p><i>Sytuacja (nie wynikająca z niepełnosprawności dziecka lub zaobserwowano zachowania nasilone) :</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np. lękiem, izolacją, autoagresją, agresją, itp. Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej, <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> spotkaj się z rodzicami i zaproponuj im konsultację u specjalisty w celu diagnozy psychologicznej potrzeb dziecka, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, jeżeli rodzice nie współpracują, a dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z działaniami w obszarze A.
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z opiekunem/ami i/lub na sytuację powrotu do domu. <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka (z relacji samego dziecka) w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa w rodzinie, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, dalej postępuj zgodnie z trybem A, również wówczas, gdy obydwójce opiekunowie są krzywdzący
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z opiekunami lub działaniach interwencyjnych placówki, opiekunowie nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku, dziecko jest rozdzielone z opiekunami na skutek ich emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostaje bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony innych opiekunów z rodziny. <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> powiadom sąd opiekuńczy. Przedstaw opis sytuacji, przytocz fakty, opisz, w jaki sposób rozumiesz sytuację jako profesjonalista, biorąc pod uwagę wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, rozwój psychofizyczny itp. oraz wpływ sytuacji dziecka na jego rozwój i bieżące funkcjonowanie, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu

	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z opiekunami lub działaniach interwencyjnych placówki, b) opiekunowie nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku, c) dziecko jest rozdzielone z opiekunami na skutek ich emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostaje bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony innych opiekunów z rodziny. <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. powiadom sąd opiekuńczy. Przedstaw opis sytuacji, przytocz fakty, opisz, w jaki sposób rozumiesz sytuację jako profesjonalista, biorąc pod uwagę wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, rozwój psychofizyczny itp. oraz wpływ sytuacji dziecka na jego rozwój i bieżące funkcjonowanie, 2. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> d) opiekunowie wchodzą w spór w sprawie odbioru dziecka w jego obecności, lub dotychczas złożone oświadczenie w sprawie odbioru dziecka dotyczyło tylko jednego z opiekunów <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. poczekaj na przybycie drugiego z opiekunów, 2. ustal, w rozmowie z opiekunami czy obydwoje mają jednakowe prawa rodzicielskie¹⁷ 3. jeżeli nie występuje przesłanka uniemożliwiająca kontakt jednego z opiekunów z dzieckiem – zaproponuj obydwójgu jednorazową, wspólną rozmowę z pedagogiem / psychologiem / opiekunem / wychowawcą dziecka w celu mediowania sposobu odebrania dziecka w tym dniu, lub odbierania do chwili uregulowania tego sposobu przez samych opiekunów, dokładnie spisz ustalenia w notatce i oczekuj podpisania ich przez opiekunów, 4. jeżeli działanie kończy się niepowodzeniem tj. rodzice nie porozumiewają się w tym zakresie, spisz dokładnie ustalenia w notatce i oczekuj podpisania ich przez opiekunów, 5. wezwij Policję i w stosuj się do poleceń funkcjonariusza, 6. powiadom Sąd opiekuńczy o zaistniałej sytuacji¹⁸ 7. jeżeli jedno z opiekunów przedstawia dokument potwierdzający, że wobec drugiego z opiekunów Prokuratura, Sąd lub Policja wydali zakaz zbliżania się do dziecka i/lub do miejsca w którym przebywa – zapoznaj się z dokumentem i stosuj się do niego

¹⁷ ograniczenie praw rodzicielskich nie jest tożsame z ograniczeniem prawa do kontaktu z dzieckiem, nie mniej jednak należy pamiętać, że Placówka nie jest miejscem realizowania kontaktów rodzicielskich, np. w formie odwiedzania dziecka, przekazywania mu prezentów itp. Zarządzający Placówką nie powinien zgadzać się na takie zachowania opiekuna

¹⁸ W sytuacji braku zgody między rodzicami w istotnych sprawach dziecka, rodzic ma prawo złożenia do sądu rodzinnego wniosku o rozstrzygnięcie poprzez zastępcze wyrażenie zgody

	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka¹⁹</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie. 2. Jeśli dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A.
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) na terenie placówki rodzic zachowuje się w sposób wskazujący na użycie środków psychoaktywnych lub inny, odbiegający od powszechnego rozumienia norm społecznych</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając opis bieżącej sytuacji; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne, 2. uruchom procedurę Niebieskiej Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 3. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządź sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji własnej

OBSZAR C	<p><i>Jeżeli zaznaczysz co najmniej 3 punkty z Obszaru C:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> a) opiekun był/jest karany za przemoc lub przemoc domową, b) wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy domowej wobec innej osoby, albo obecne podejrzenie przemocy domowej wobec dziecka, c) opiekun nadużywający środków psychoaktywnych, w tym leków bez opieki lekarskiej, d) poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem, e) rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa, f) dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje jeden lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność, g) niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka, h) matka i/lub ojciec (co najmniej jedno sprawujące opiekę nad dzieckiem) zostali rodzicami poniżej 18 r.ż. lub opiekun rozpoczął swoją funkcję wkrótce po osiągnięciu pełnoletności, i) ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy opiekunów <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, 2. porozmawiaj z opiekunami na temat sytuacji rodziny, sposobu sprawowania opieki, wychowywania dziecka, zbadaj stopień bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, 3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, 4. monitoruj sytuację dziecka - po 1, 2 i 3 miesiącach przeanalizuj ponownie sytuację dziecka w kontekście niniejszej procedury,
-----------------	--

¹⁹ Postawa opiekuna wobec dziecka jest możliwa do określenia poprzez to, co opiekun mówi o dziecku, jakie przejawia do niego uczucia, co robi wobec dziecka; postawy rodzica szkodzące dziecku to: unikająca, nadmiernie wymagająca, nadmiernie chroniąca, odrzucająca.

	5. poinformuj pracownika placówki (wychowawca, pedagog szkolny), do której przechodzi dziecko, o swoich obserwacjach

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA

powyżej 9 roku życia

OBSZAR A	<p><i>Jeżeli zdarzyła się <u>co najmniej jedna</u> z poniżej opisanych, zaobserwowanych, opowiedzianych przez dziecko sytuacji w Obszarze A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp., b) ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp., c) opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie, d) ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp., e) dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania: <ul style="list-style-type: none"> – ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, odparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp., – ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy Pracownika (ów) z opiekunami w tym zakresie, f) dziecko odtwarza doświadczaną przemoc w relacjach rówieśniczych lub w zabawie, identyfikuje się z rolą doznającej/ego przemocy i/lub sprawcy przemocy g) dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny), h) dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. i) dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu), j) z obserwacji pracownika Placówki wynika, że opiekun zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. <p><i>Podjąć działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. uruchomić procedurę Niebieskiej Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 2. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządzić sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji własnej
-----------------	---

	<p>3. niezależnie od powyższego - pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając dokładnie ustalenia oraz opis obserwowalnego stanu psychofizycznego dziecka; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne</p> <p>4. pamiętaj, aby w kontakcie z dzieckiem zachować zasady konstruktywnego komunikowania się z nim</p>
--	---

Obserwacje pracownika Placówki, sytuacje, których był świadkiem, informacje od osób będących w kontakcie z rodziną dziecka, informacje lub wnioski z informacji przekazanych przez dziecko

OBSZAR B	<p><i>Jeżeli zaznaczysz przynajmniej jeden punkt z Obszaru B:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.</p> <p>b) dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. spotkaj się z rodzicami i zaproponuj im konsultację u specjalisty w celu diagnozy psychologicznej potrzeb dziecka, 2. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, 3. jeśli rodzice nie współpracują, a dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>c) dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z opiekunem (opiekunami) i/lub na sytuację powrotu do domu</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, 2. porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka (Z relacji samego dziecka) w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa w rodzinie, 3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, 4. dalej postępuj zgodnie z trybem A
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub po działaniach interwencyjnych placówki,</p> <p>b) rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku,</p> <p>c) dziecko rozdzielone z rodzicami (emigracji, rozwód, sytuacja losowa), pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony opiekunów lub innych osób z rodziny,</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. powiadom sąd opiekuńczy. Przedstaw opis sytuacji, przytocz fakty, opisz, w jaki sposób rozumiesz sytuację jako profesjonalista biorąc pod uwagę wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, rozwój psychofizyczny itp., 2. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu

	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka²⁰</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, 2. jeśli dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) na terenie placówki rodzic zachowuje się w sposób wskazujący na użycie środków psychoaktywnych lub inny, odbiegający od powszechnego rozumienia norm społecznych</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając opis bieżącej sytuacji; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne, 2. uruchom procedurę Niebieskiej Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 3. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządź sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało wcześniej podejmowania działań interwencyjnych (w tym umieszczenia w pieczy zastępczej)</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. obserwuj dziecko, 2. jeśli zauważysz niepokojące objawy porozmawiaj z jego rodzicami w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, 3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu

OBSZAR C	<p><i>Jeżeli zaznaczysz co najmniej 3 punkty z Obszaru C:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> d) opiekun był/jest karany za przemoc lub przemoc domową, e) wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy domowej albo obecne podejrzenie przemocy domowej wobec dziecka, f) opiekun nadużywający środków psychoaktywnych, w tym leków bez opieki lekarskiej, g) poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem, h) rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa, i) dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność, j) niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka, k) matka i/lub ojciec (co najmniej jedno sprawujące opiekę nad dzieckiem) zostali rodzicami poniżej 18 r.ż. lub opiekun rozpoczął swoją funkcję wkrótce po osiągnięciu pełnoletności, l) ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy opiekunów
-----------------	--

²⁰ Postawa opiekuna wobec dziecka jest możliwa do określenia poprzez to, co opiekun mówi o dziecku, jakie przejawia do niego uczucia, co robi wobec dziecka; postawy rodzica szkodzące dziecku to: unikająca, nadmiernie wymagająca, nadmiernie chroniąca, odtrącająca.

Podjmij działania:

1. porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie,
2. porozmawiaj z opiekunami na temat sytuacji rodziny, sposobu sprawowania opieki, wychowywania dziecka, zbadaj stopień bezpieczeństwa dziecka w rodzinie,
3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu,
4. monitoruj sytuację dziecka - po 1, 2 i 3 miesiącach przeanalizuj sytuację dziecka w kontekście niniejszej procedury
5. poinformuj pracownika placówki (wychowawca, pedagog szkolny), do której przechodzi dziecko, o swoich obserwacjach.

Uwagi dodatkowe w zakresie rozpoznawania przemocy wobec dziecka:

1. Korzystaj z własnej obserwacji w zakresie zachowania opiekunów w trakcie rozmów z nimi. Opiekunowie ukrywający przemoc wobec dziecka mogą:
  - prezentować specyficzny stan psychiczny, np. zaniepokojenie,
  - stawać w obronie drugiego rodzica,
  - bagatelizować obrażenia u dziecka,
  - odwracać wzrok,
  - kończyć rozmowę,
  - oskarżać cię o chęć zniszczenia rodziny,
  - być niespójni w wyjaśnianiu wydarzeń, przedstawiać niewiarygodne wyjaśnienia urazu, mieszać ich przebieg
2. Uwagę w diagnozowaniu przemocy wobec dziecka ze strony osób bliskich należy również zwrócić na:
  - widoczne, nieuzasadnione chorobą/losowym urazem ślady na ciele dziecka – zasinienia, otarcia, złamania, zadrapania, poparzenia, ugryzienia,
  - umiejscowienie ran,
  - liczne/częste obrażenia,
  - nietypowy wzór sińców, szczególne znaki i rany,
  - nietypowe oparzenia dziecka,
  - podejrzenie wyglądające ślady niezwiązane z krzywdzeniem dzieci,
  - urazy głowy,
  - śmierć dziecka z niejasnej przyczyny,
  - „zespół dziecka potrząsanego” – urazy głowy, szyi, ośrodkowego układu nerwowego, mogące objawiać się wymiotami, drgawkami, niemożnością uspokojenia dziecka,
  - wskaźniki behawioralne (w zachowaniu),
  - nieadekwatność obrażeń do wieku dziecka, jego rozwoju motorycznego itp.
3. Medyczne objawy alarmowe:
  - mnogie urazy, w różnych fazach gojenia,
  - uraz niemożliwy u dziecka w danym wieku,

- liniowa granica oparzeń („rękawiczkowe” i „skarpetkowe”),
- ślady zastosowanego narzędzia,
- dziecko opowiada o przemocy w domu,
- zaobserwowana agresja (w tym słowna) rodzica wobec dziecka

4. Symptomy nadużycia seksualnego:

- wyraźne, nieuzasadnione chorobą otarcia, zaczerwienienia okolic intymnych,
- wiedza na temat seksualności nieadekwatna do wieku dziecka,
- treści seksualne prezentowane w zabawach i rysunkach dziecka,
- zachowania seksualne nieadekwatne do wieku (nadmierna erotyzacja zachowań, nadmierne zainteresowanie sferą seksualną, inicjowanie zabaw o charakterze seksualnym).

Powyższe objawy są specyficzne i mogą świadczyć o przemocy fizycznej lub wykorzystywaniu seksualnym. Rozpoznanie takich objawów powinno skutkować natychmiastową interwencją instytucji działających na rzecz ochrony dziecka jak w Trybie A

Uwagi ogólne dotyczące postępowania w sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1. W każdej sytuacji pozostawaj w kontakcie z innymi osobami pomagającymi i wspierającymi rodzinę: z pomocy społecznej, z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, z policjantem dzielnicowym, itp.
2. Pamiętaj, aby w rozmowach z opiekunami dziecka, u którego podejrzewasz możliwość doświadczania przemocy, nie ujawniać informacji podawanych przez dziecko, lecz skupić się na uzyskiwaniu informacji od opiekunów.
3. Postaraj się przeanalizować potencjalne doświadczenia dziecka z każdego trybu, nawet jeżeli zgłoszenie dotyczy jednego wydarzenia.
4. Pamiętaj, aby nie sugerować się jednym, wyizolowanym czynnikiem z wyjątkiem symptomów oczywistych.

Postępowanie w sytuacji krzywdzenia dziecka przez inne osoby dorosłe lub nieznane z wieku

Biorąc pod uwagę ewentualność potrzeby chronienia dzieci przed krzywdzeniem przez inne osoby dorosłe lub nieznane z wieku zarówno w kontakcie osobistym, jak również w kontakcie cyfrowym przyjmuje się:

1. W sytuacji zaobserwowania przez kogokolwiek z personelu lub przez opiekuna dziecka jego krzywdzenia, należy niezwłocznie zgłosić ten fakt Zarządzającemu Placówką.
2. Zarządzający Placówką podejmując działania wyjaśniające sytuację, nie ujawnia źródła powziętej informacji.
3. W celu wyjaśnienia może:

- a. prowadzić obserwacje własne,
- b. wykorzystać środki dozwolone prawem oświatowym,
- c. prowadzić rozmowy z osobą, co do której zachodzi podejrzenie, że dopuściła się zachowania krzywdzącego.
- d. Jeżeli ujawnione zachowanie nosi znamiona przestępstwa, Zarządzający Placówką nie prowadzi wewnętrznego wyjaśniania, lecz powiadamia organy ścigania.
- e. Jeżeli ujawnione zostało naruszenie praw dziecka przez osoby nieustalone zarówno w kontakcie osobistym, jak i zdalnym (np. w kontakcie internetowym, telefonicznym itp.), Zarządzający Placówką natychmiast powiadamia o tym organy ścigania.

OBSZAR 4.

ZASADY DOKUMENTOWANIA ZDARZEŃ, PRZEGLĄDU I AKTUALIZACJI STANDARDÓW

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego

1. Do spraw związanych z krzywdzeniem dziecka stwierdzonym w związku z jego pobytem w Placówce, prowadzone sąteczki problemowe, w których gromadzone są dokumenty wytworzone w danej sprawie.
2. Teczka zawiera dokumenty wytworzone i gromadzone w konkretnej sprawie związanej zarówno z samym wydarzeniem naruszenia praw, jak też dzieckiem, jego ochroną oraz Planem pomocy i jego realizacją.
3. Dokumenty podlegają ochronie danych osobowych i użytkowane zgodnie z tymi zasadami.
4. Szczególnie na uwadze należy mieć:
  - a. Zarządzający Placówką jako administrator danych osobowych wskazuje miejsce ich przechowywania,
  - b. każdorazowo wskazuje osoby upoważnione do wglądu do wytworzonych dokumentów,
  - c. osoby, o które winien zostać poszerzony krąg osób uprawnionych mogą mieć do nich dostęp po uprzednim wyrażeniu zgody przez administratora danych osobowych.
5. Dokumenty, o których mowa stanowią w szczególności:
  - rejestr zgłoszeń – ewidencja spraw zawartych w poszczególnych teczkach problemowych,
  - notatki służbowe i protokoły z poszczególnych zdarzeń, rozmów, porad, konsultacji itp.,
  - dokumenty wytworzone w ramach procedury Niebieskiej Karty,
  - Plany pomocy dziecku z zapisami ich realizacji.

Przegląd i aktualizacja standardów

1. Elementem monitoringu skuteczności przyjętych procedur jest Rejestr zgłoszeń rozumiany jako ewidencja spraw, które stanowią poszczególneteczki problemowe „Standardy ochrony małoletnich”. Rejestr prowadzi Zarządzający Placówką / osoba wskazana w pkt. 5 i pkt. 6.
2. Do zadań Katarzyny Konderak i Małgorzaty Michalskiej należy:
  - a) monitorowanie realizacji Standardów,
  - b) reagowanie na sygnały ich naruszenia, poprzez sporządzanie notatek służbowych z obserwacji,
  - c) prowadzenie Rejestru zgłoszeń ,
  - d) składanie do Zarządzającego Placówką zmian w Polityce.

3. Zasady ochrony danych osobowych określa Klauzula informacyjna Placówki, dostępna (*wpisać link do klauzuli*) oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej w przypadku wszczętych procedur Niebieskiej Karty.
4. Przeglądu obowiązujących procedur i ich skuteczności dokonuje Zarządzający Placówką wspólnie z osobą odpowiedzialną za monitoring nie rzadziej niż raz na dwa lata, przy czym pierwszy przegląd wykonywany jest po roku funkcjonowania Procedur.
5. Przegląd i monitorowanie polegają na:
  - a) analizie wykorzystywania procedur w trakcie wydarzeń, które w istotny sposób naruszyły dobra małoletnich, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji śmierci lub doznania przez małoletniego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,
  - b) bieżącym sprawdzaniu realizowania procedur poprzez wypełnianie i gromadzenie dokumentacji w indywidualnych sprawach,
  - c) anonimowym, ankietowym badaniu: skuteczności polityki, nieujawnionych wydarzeń, proponowanych zmian.
6. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.
7. Zmiany wynikające z wniosków wprowadza Zarządzający Placówką, dbając o zaznajomienie z nimi uprawnionych osób.